

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 2 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2016 ISSN -2149-6161

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNDE PROFESYONELLİĞİN BELİRLENMESİ

Yrd. Doç.Dr. Afitap ÖZDELİKARA

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

İç Hastalıkları Hemşireliği AD.

afitapozdelikara@gmail.com

Öğr. Gör. Dr. Seval AĞAÇDİKEN ALKAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları AD.

seval_mavice@hotmail.com

Yrd. Doç.Dr. Nuran MUMCU BOĞA

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Halk Sağlığı Hemşireliği AD

nurmum@mynet.com

Özet

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin hemşirelikte profesyonelliklerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma örneklemini Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü 4.sınıfta okuyan Şubat-Mayıs 2015 tarihinde okula devam eden ve çalışmaya katılmayı gönüllü kabul eden 79 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, literatür ışığında hazırlanan sosyo-demografik veri formu ve ‘Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri’ ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi SPSS 20 paket programı ile, yüzdeler hesapları, Kruskal Walls, Mann Whitney-U testleri kullanılarak yapılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin MPTE’den aldıkları puan ortalaması 132.89±16.03 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin, sosyo-demografik özelliklerden cinsiyet, mezuniyet sonrası hemşirelik yapmayı düşünme durumu, hemşireliğe ilişkin özel bir alana ilgi duyma duru ile MPTE’den aldıkları puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Araştırmamızda hemşirelik mesleğini sevme, akademik kariyer düşünme ve hemşireliğe özel bir ilgi alanı bulunan öğrencilerin profesyonel tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Profesyonellik, Profesyonel tutum.

*Bu çalışma 14. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

DETERMINATION OF PROFESSIONALISM IN LAST YEAR NURSING STUDENTS IN ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

Abstract

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

www.saysad.org

(ÖZDELİKARA,A / AĞAÇDİKEN ALKAN,S/MUMCU BOĞA,N)

The study sample Ondokuz Mayıs University School of Nursing in part reads history from February to May 2015 4th attend school and participate in the study consisted of 79 students accepted voluntarily. Research data, socio-demographic data form containing personal information in the literature and 'Professional Attitude Inventory Profession "and collected. Evaluation of SPSS 20 software package, percentage calculations, Kruskal Walls are made using the Mann-Whitney U test. The mean score obtained from mpte students in the study were found to be $132.89 \pm 16:03$. Students' socio-demographic characteristics of sex, thinking to nursing after graduation status, the difference between nursing for a special area of interest not stop with the average score they receive from mpte was statistically significant. It was determiden in our study, the professional attitude of students who likes nursing, decide to have academic career and have special interest on nursing is hihg level.

Keywords: Nursing, Student, professionalism, professional attitude.

GİRİŞ

Türk Dil kurumunda; Profesyonellik: ‘Profesyonel olmak’ olarak tanımlanmış, Profesyonel ise; ‘ustalaşmış, uzmanlaşmış’ şeklinde ifade edilmiştir (TDK 2016). Bir işin profesyoneli olmak, onu en ince ayrıntılarına kadar kavramış olmayı ve uygulayabilmeyi gerektirir. Toplumda kabul gören ve gerçekleştirilmesi beklenen iş (görev) ne kadar karmaşıkça, profesyonelleşme o kadar önem kazanmaktadır. Profesyonellik, toplumda iş yapan herkesin benimsemesi gereken bir düşünce ve davranış biçimidir. Profesyonelin iyi zaman kullanımı, bildiklerini en doğru ve yetkin biçimde, hastasının yararına olmak koşuluyla, uygulaması ve yasalara uyarak işini yapması esastır. Profesyonellik, meslek örgütleri üyelerinin birbirlerine ve meslek standartlarına giderek daha fazla destek ve yüksek nitelik kazandırmaktadır (Gökçora 2005).

Mesleki profesyonellik, mesleğin standartlarının oluşturulmasında ve kaliteli bakım sunulmasında oldukça önemlidir. Mesleki profesyonelliğin olumsuz yönde etkilenmesi, bireyi çok yönlü etkilemesinin yanında, kurumu da etkileyerek kurumdaki bakım kalitesinin etkilenmesine, hizmet alan ve hizmet verenlerin memnuniyetsizliğine ve buna bağlı kurumsal sorunlara neden olabilir (Beydağ ve Arslan 2007). Mesleğin toplumda cazip hale gelerek prestij sahibi olması ile iş görenlerinin saygı görmesi ve iş doyumuna ulaşmasında mesleki profesyonellik önemli bir rol oynamaktadır (Sözen 2004). Özellikle sağlık hizmeti sunucularından biri olan hemşirelik mesleği üyelerinin çok değişken çalışma şartlarının bulunması, yapıcı olmayan ve onaylanmayan davranışlarla karşılaşması ve yoğun stres altında görevlerini yerine getiriyor olmaları gibi olumsuz etmenler; hemşirelik mesleğinde profesyonelliğin ne kadar gerekli olduğunu gözler önüne sermektedir (Karamanoğlu, Özer ve Tuğcu 2009). Hemşirelerin profesyonel nitelikler yönünden orta düzeyin altında oldukları belirlenmiştir (Karadağ, Hisar ve Elbaş 2004). Ayrıca son zamanlarda hız kazanan bilimsel çalışmalar; hemşirelik mesleği üyelerinin kendilerini sürekli geliştiren, yeniliklere açık, entelektüel, araştırmacı, sorumluluk sahibi, liderlik, sosyal iletişimi yüksek gibi özellikleri kazanmalarına neden olmaktadır. Böylece hemşireler profesyonel hemşireliğe giden yolda ilerlemektedir (Ünsar, Akgün, Kurt ve Erol 2011).

Edgett’e göre profesyonellik yolunda atılacak ilk adım; bireyin kendisini profesyonel olarak düşünüp buna yönelik davranış sergilemesidir (Edgett 1996). Şüphesiz ki; meslek hayatında profesyonel olmak için eğitim yaşantısında bununla ilgili farkındalığın kazanılmış olması gerekmektedir. Dolayısıyla öğrencilik hayatından itibaren hemşirelerin profesyonellik ölçütlerinden ve mesleki bir profesyon olmak için gidilecek yol haritasından haberdar olmaları son derece önemlidir. Bu nedenle hemşirelikte profesyonellik kavramı eğitim sürecinden itibaren önem kazanan kavramlardan biri olmuştur. Bu

çalışma hemşirelik öğrencilerinin hemşirelikte profesyonelliklerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümü 4.sınıfta okuyan 90 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden Şubat-Mayıs 2015 tarihinde okula devam eden ve çalışmaya katılmayı gönüllü kabul eden öğrenciler örnekleme alınmıştır. Araştırmada 79 form geçerli sayılmıştır. Araştırma için kurumdan yazılı, katılımcılardan sözlü izin alınmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından literatür ışığında hazırlanan kişisel bilgileri içeren sosyo-demografik veri formu ve ‘Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri’ ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi SPSS 20 paket programı ile, yüzdeler hesapları, Kruskal Walls, Mann Whitney-U testleri kullanılarak yapılmıştır.

Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri(MPTE): Erbil ve Bakır (2006) tarafından geliştirilen bu envanterdeki, her bir ifade 5’den1’e kadar puanlanır. Her maddede “bana tamamen uyuyor” yanıtına “5”, “bana biraz uyuyor” yanıtına “4”, “kararsızım” yanıtına “3”, “bana uymuyor” yanıtına “2” ve “bana hiç uymuyor yanıtına “1” puan verilerek değerlendirilmektedir. MPTE’den alınacak en düşük puan 32, en yüksek puan ise 160’dır. Envanterin toplam puanı meslekte profesyonel tutum puanını vermektedir. Envanterden alınan puan yükseldikçe profesyonellik düzeyinin yükseldiği şeklinde değerlendirilir.

BULGULAR

Araştırmada öğrencilerin %75.6’ının kadın , %62.8’inin 18-22 yaş grubunda olduğu, öğrencilerin %88.2’sinin mezuniyet sonrası hemşirelik yapmak istediği, %94.9’sinin hemşireliği profesyonel meslek disiplini olarak gördükleri belirlenmiştir. Araştırmamızda öğrencilerin %24.7’si vicdani karar alabilmeyi, %22.6’sı hızlı karar verebilmeyi, %24.7’si ekip çalışmasına ayak uydurabilmeyi, %28.1’i akademik eğitimi profesyonel davranışlar olarak tanımlamıştır. Öğrencilerin %96.1’i hemşirelikte profesyonelliğin gerekli olduğunu, %78.2’si akademik kariyer yapmayı hedeflediği, %72.7’si hemşirelikte özel bir alana özgü çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin MPTE’den aldıkları puan ortalaması 132.89±16.03 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyo-demografik Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	59	75.6
Erkek	19	24.4
Yaş		
18-21	29	37.2
22-25	49	62.8
Mezuniyet sonrası hemşirelik yapmayı düşünme durumu		

Evet	69	88.2
Hayır	9	11.8
Hemşireliği profesyonel bir sağlık disiplini olarak düşünme durumu		
Evet	74	94.9
Hayır	4	5.1
Profesyonel hemşirelik davranışları		
Vicdani kararlar alabilme	36	24.7
Hızlı karar verebilme	33	22.6
Ekip çalışmasına ayak uydurabilme	36	24.7
Akademik eğitim	41	28.1
Hemşirelikte profesyonelliğe gerek olma durumu		
Evet	75	96.1
Hayır	3	3.9
Meslekte akademik/klinik kariyer düşünme durumu		
Evet	61	78.2
Hayır	17	21.8
Hemşirelikte özel ilgi duyulan alan varlığı		
Evet	57	72.7
Hayır	21	27.3
TOPLAM	78	100

Tablo 2. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine göre MPTE Puan Ortalamasına Ait Verilerin Dağılımı

Sosyo-demografik Özellikler	MPTE Puan Ortalaması	Test ve p Değeri
Cinsiyet		
Kız	135.54±15.60	Z:-2.597
Erkek	124.68±14.86	p:0.009
Yaş		

18-21	132.72±18.26	Z:-0.010
22-25	133.00±14.76	P=0.992
Hemşirelik mesleğini sevme durumu		
Evet	134.86±14.59	Z:-2.372
Hayır	117.44±20.19	P:0.018
Hemşireliği profesyonel bir sağlık disiplini olarak düşünme durumu		
Evet	132.58±15.95	Z:-0.623
Hayır	138.75±18.99	P=0.553
Profesyonel hemşirelik davranışları		
Vicdani kararlar alabilme	132.69±19.47	df:3
Hızlı karar verebilme	136.53±10.75	KW:1.411
Ekip çalışmasına ayak uydurabilme	129.84±14.38	P=0.703
Akademik eğitim	132.87±12.54	
Hemşirelikte profesyonelliğe gerek olma durumu		
Evet	132.51±16.15	Z:-1.014
Hayır	142.66±15.14	P=0.311
Meslekte akademik/klinik kariyer düşünme durumu		
Evet	134.37±15.98	Z:-1.695
Hayır	127.58±15.52	P:0.090
Hemşirelikte özel ilgi duyulan alan varlığı		
Evet	135.82±14.54	Z:-2.598
Hayır	124.76±17.68	P:0.009

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile MPTE'den aldıkları puan ortalamaları Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin, sosyo-demografik özelliklerden cinsiyet, mezuniyet sonrası hemşirelik yapmayı düşünme durumu ile MPTE'den aldıkları puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Kız öğrencilerin, 22-25 yaş aralığında bulunanların, mezuniyet sonrası hemşirelik yapmayı düşünen ve hemşireliği profesyonel bir sağlık disiplini olarak düşünmeyen öğrencilerin puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilere profesyonel hemşirelik davranışları sorulduğunda; hızlı karar verebilmeyi seçenlerin, hemşirelikte profesyonelliğe gerek olmadığını düşünenlerin, akademik/klinik kariyer düşünenlerin ve hemşireliğe ilişkin özel bir alana ilgi duyanların puan ortalamaları daha yüksek bulunurken, hemşireliğe

ilişkin özel bir alana ilgi duyma durumu ile MPTE puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 2).

TARTIŞMA

Son yıllarda gerçekleşen teknolojik ve politik gelişmeler, sağlık sistemini de etkilediği için hemşirelik mesleği geleneksel hemşirelik modelinden profesyonelliğe doğru bir süreç yaşamaktadır (Adıgüzel, Tanrıverdi ve Özkan 2011). Hemşirelik mesleğinde profesyonellik; günümüzde çok daha önemli bir kavram haline gelmiştir. Bu nedenle; profesyonelliğin, hemşirelik mesleğine adaylık süreci olan lisans döneminde de irdelenmesi önemlidir.

Araştırmamızda hemşirelik son sınıf öğrencilerinin MPTE'den aldıkları puan ortalaması 132.89 ± 16.03 olarak bulunmuştur. Ölçekten en az 32, en çok 160 puan alınabileceği düşünüldüğünde, öğrencilerin MPTE'den yüksek puan aldıkları söylenebilir. Dikmen ve arkadaşlarının çalışan hemşireler ile yaptıkları çalışmada hemşirelerin MPTE puanı $140.28.01 \pm 11.99$, Kaya'nın çalışmada ise 144.4 ± 9.8 olarak bulunmuştur. Yıldırım ve arkadaşlarının pediatri hemşireleri ile yaptığı çalışmada MPTE puan ortalaması 135.70 ± 12.19 olarak saptanmıştır (Kaya 2011). Tarihsel olarak hemşirelerin, mesleği tanımlamada yaşadıkları güçlükler nedeniyle diğer sağlık disiplinlerinden ayrıldıkları bilinmektedir. (Deppoliti 2008). İlk kez 1955 yılında yükseköğretim eğitimi ile başka bir boyut kazanan hemşirelik eğitiminin yine de akademik süreçte geç kaldığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte ülkemizde eğitim düzeyindeki farklılıklar, hemşirelik mesleğinin toplumsal algılanışı, hastanelerin hiyerarşik yapısı, yoğun iş yükü, görev tanımları dışında yer alan işlerin yapılması, eleman ve araç-gereç yetersizliği, iş güvenliğinin yeterince sağlanamaması, düşük ücret ve örgütlü güç oluşturamama gibi pek çok olumsuz etken bakımın niteliğini etkilemekte dolayısıyla hemşireliğin profesyonelleşmesini de geciktirmektedir (Dikmen ve ark. 2014). Bang ve arkadaşları (2011), öğrencilerin profesyonellik algılarını inceledikleri çalışmalarında, profesyonelliğin hemşirelik eğitiminin başlangıcında olan öğrenciler için, bireylere olan ilgi ve yardım etme olarak algılandığını, son sınıf öğrencilerinin ise terim olarak profesyonellik kavramının üzerinde durduğunu belirtmişlerdir (Bang ve ark. 2011). LaSala ve Nelson, (2005) göre; Öğrenciler başlangıçta hemşirelik mesleğini kıyafet ve görünüş ile değerlendirirken zaman içinde daha bağımsız ve kariyer planlarının yapıldığı bir meslek olarak algılamaya başlamışlardır (LaSala ve Nelson 2005). Altıok ve Üstün (2014), öğrencilerin eğitim sürecinin başında profesyonelliğe ilişkin çok yüzeysel ve daha çok toplum imajı doğrultusunda görüşlerinin olmasının eğitim sürecinin önemini ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerin eğitim sürecinde mesleğe ilişkin profesyonellik algılarını destekleyen uygulama ortamlarının niteliği ile başta hemşireler olmak üzere diğer sağlık profesyonelleri ve öğretim elemanlarının rol model olmaları ve profesyonellik kriterleri temelinde davranmalarının önemi büyüktür (Altıok ve Üstün 2014). Profesyonellik algısını etkileyen bir başka durum ise kişinin bireysel olarak mesleği algılama biçimidir. Zakari Al Khamis ve Hamadi'nin (2010), hemşirelerin profesyonellik kavramlarını nasıl algıladığına yönelik kaleme aldıkları çalışmalarında hemşirelerin çoğunluğunun kendi profesyonelliklerini düşük düzeyde algıladıkları belirlenmiştir (Zakari ve ark.2010). Attree (2005), profesyonellik algısının azalmasında, uygulama standartları üzerinde kontrol kaybı, kaynak ve personel azlığı, memnuniyetsizlik, engellenme ve moral kaybının etkili olduğunu belirtmiştir (Attree 2005).

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre MPTE'den aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; kız öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilerden fazla olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 2). Reyhanoğlu'nun çalışmada da kadın hemşirelerin, erkek hemşirelere göre MPTE puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (Reyhanoğlu 2011). Parvan ve ark.nın çalışmada cinsiyetin profesyonel değerleri etkilemediği belirlenmiştir (Parvan, Zamanzadeh ve

Hosseini 2012). Hemşireliğin tarihsel gelişimine baktığımızda, yaralıların bakımı ve şefkat göstermesi gibi profesyonel olmayan daha çok annelik rolünden kaynaklanan bir özellik göstermesi nedeniyle hemşirelik mesleği uzun yıllar kadınlara has bir meslek olarak kalmıştır (Terzioğlu ve Taşkın 2006). Erkekler de kendi cinsiyetleri tarafından yürütülmeyen işleri üstlendiklerinde korkmaktadırlar. Türkiye’de hemşirelik okullarına ilk yıllarda erkek öğrenciler alınmıştır. Erkek hemşirelik öğrencilerinin bir kadın mesleğinin üyesi olmaktan duydukları rahatsızlık nedeni ile üniversitenin başka bölümlerine aktarıldıkları ve zamanla hemşirelik okullarına erkek öğrenci alınmasına son verildiği bilinmektedir (Vural 1997). Hemşirelik yasasının 2007 yılında yürürlüğe girmesi ile hemşirelik bayan mesleği olmaktan çıkmış ve erkeklerinde hemşirelik yapabilmesinin yolu açılmıştır. Erkek öğrencilerin hemşirelik alanında çok yeni olmaları ve toplumsal kabul süreci içinde bulunmaları erkek öğrencilerin mesleki soyutlanma yaşamalarına neden olduğu ve bu durumun çalışmanın sonuçlarını etkilediği düşünülmüştür.

Öğrencilerin yaş grupları ile MTPE’den aldıkları puan ortalamalarına baktığımızda 22-25 yaş aralığındaki öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamsız bulunduğu belirlenirken, hemşirelik mesleğini seven öğrencilerin MTPE puan ortalamaları yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Yapılan çalışmalarda, hemşirelik mesleğini sevenlerin sevmeyenlere göre mesleki profesyonelliklerinin daha iyi olduğu, mesleğinden memnun olmayan ve değiştirmek isteyen ebe ve hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin daha az olduğu bildirilmiştir (Karamanoğlu ve ark., 2009; Beydağ ve Arslan, 2008). Literatürde mesleğini severek yapan hemşirelerin mesleki profesyonel tutum puan ortalamaları daha yüksek olduğunu belirten çalışmalar mevcuttur (Reyhanoğlu 2011; Dikmen ve ark. 2014; Karamanoğlu ve ark. 2009). Mesleğinden memnun olan hemşirelerin, diğerlerine göre mesleki profesyonellikleri daha iyidir (Reyhanoğlu 2011). Bir mesleği icra ederken gösterilen özen ve özveri, o mesleği severek, isteyerek yapmak ile paralel bir biçimde artmaktadır. Dolayısıyla kişinin içinde gösterdiği profesyonelliği de doğrudan etkilemektedir.

Bu bağlamda; bir mesleğin profesyonelleşmesinin meslek üyelerinin profesyonellikleri ile paralel olduğu, meslek üyelerinin profesyonelleşmeleri için de mesleği severek yapmanın ciddi bir katalizör görevi üstlendiği söylenebilir. Çalışmamızda mesleğini sevme durumunun öğrencilerin algılarının meslek ve meslekle ilgili alanlara yönelmesine ve hemşirelikle ilgili profesyonelleşme basamağında diğer gruplara göre öne çıkmasına neden olabileceği düşünülmüştür.

Araştırma kapsamındaki öğrencilerden hemşirelik mesleğini profesyonel bir sağlık disiplini olmadığını ve hemşirelikte profesyonelliğe gerek olmadığını düşünenlerin ayrıca profesyonel hemşirelik davranışı olarak hızlı karar verebilmeyi düşünenlerin MTPE puan ortalamaları yüksek bulunmuştur ($p>0.05$). Hemşirelikte profesyonel bakış açısının değişimi ve gelişimi öğrencileri de etkilemektedir. Öğrencilerin profesyonelliğe ilişkin algısında okul ile olan etkileşimler, klinik deneyimler ve çalışma gruplarının etkisi olduğu belirtilmektedir (Kelly ve Courts, 2007). Howkins ve Ewens (1999), öğrencilerin profesyonellik tanımlarında özellikle otonomi, politik farkındalık ve ekip çalışmasının önemli olduğunu belirttiklerini vurgulamışlardır (Howkins ve Ewens 1999). Hemşirelikteki profesyonel davranışlara ilişkin öğrencilerin algılarının incelendiği bir başka çalışmada, ilk yıl öğrencileri daha üst sınıflardaki öğrencilere göre profesyonel davranışlardan “güvelinin sağlanması ve hemşirelik bakımında yeterli olma” kavramlarının daha önemli olduğunu belirtmişlerdir (Lui ve ark., 2008). Sand-Jecklin ve Schaffer (2006), çalışmalarında öğrenciler, toplum ve medyanın onların kendi mesleğini profesyonel olarak algılanmasını engellediğini belirtmişlerdir (Sand-Jecklin ve Schaffer 2006). Öğrenciler toplum imajı paralelinde hemşireliği daha az zeki ve doktorun yardımcısı olarak algılamaktadırlar (Day, Field, Campbell ve Reutter 2005). Karadağ ve ark. (2007) Türkiye’deki hemşirelerin profesyonellik düzeyleri isimli çalışmasında, hemşirelik eğitiminde belirli bir standardın olmamasının, hemşirelerin

profesyonelliklerini olumsuz etkilediği ve bu yönde ciddi düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilmektedir. Hemşirelerin çoğu toplumun, gelişen bilgi bütününe önemini veya bu bilgi bütünü ile sağlık bakımına sağlanan katkıları anlamadıklarını düşünmektedirler. Ne yazık ki, hemşirelik bilgisi genellikle tıbbi yardımcı bilgi olarak görülmektedir. Hemşirelik kendine özgü bilgi bazını geliştirip, el becerisi gerektiren işlerden daha çok entelektüel işleri yerine getirmeye başladığında ve bu bilgi bütünü ile toplumun sağlık bakımına katkı sağladığında, bu algılama da değişecektir (Karaöz 2002). Profesyonel kimlik gelişiminin büyük bir çoğunluğu, hemşirelerin hemşirelik okulunda aldıkları eğitim sırasında gerçekleşen profesyonel sosyalizasyon sürecinin önemli bir sonucu olarak meydana gelmektedir (Sabancıoğulları ve Doğan 2012). Spouse (2000) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı izleme çalışmasında öğrencilerin profesyonel gelişimlerine en fazla katkı veren durumun bilgili ve deneyimli uygulayıcılardan etkili destek alma olduğunu saptamıştır (Spouse 2000). Money (2007) hemşirelerin mezuniyet sonrası çalışma ortamı ile karşılaştıklarında engellenmişlik, öfke, incinebilirlik, hayal kırıklığı ve güçsüzlük gibi duygular yaşadıklarını saptamıştır. Yeni mezun olmuş hemşireler olarak çalışmaya katılanlar çalıştıkları klinik rutinlerine uyum sağlamakta zorlandıklarını, çalıştıkları klinik alanlarda klinik düzeni üzerinde herhangi bir etki oluşturmak için gösterdikleri çabaların yetersiz olduğunu hissettiklerini ifade etmişlerdir (Money 2007). Profesyonellik kavramı eğitim öğretim esnasında öğrenciye verilmekte ancak profesyonelliğin icrasına ilişkin kodlamalar özellikle dönem içi uygulamalarda klinik hemşireleri tarafından gerçekleşmektedir. Klinik uygulamalarda öğrenciler profesyonel hemşirelik yaklaşımları kadar profesyonelliğe yakışmayan davranışları da gözlemleyebilmektedirler. Profesyonel yaklaşım ile profesyonel olmayan yaklaşımlar arasındaki ince çizgiyi sadece vicdani değerler oluşturmaktadır. Çalışma yaşamında iki gruba birbirinden ayıran net bir yapılanma söz konusu değildir. Bu nedenle öğrencilerin olması gerekenden çok gözlemlediklerinin tesiri ile bu soruları yanıtladıkları ancak kendilerinin de profesyonellikten uzak bir hemşirelik yaklaşımı sergilemek istemedikleri için mesleki profesyonel tutuma dikkat ettikleri biçiminde yorumlanmıştır.

Meslekte akademik/klinik kariyer düşünen öğrencilerin MTPE puan ortalamaları yüksek bulunmuştur ($p>0.05$). Hemşirelikle ilgili özel bir alana ilgi duyan öğrencilerin MTPE puan ortalamaları yüksek bulunmuş ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Başka bir çalışmada hemşirelerin mesleki yayınları takip etme durumuna göre meslekte profesyonel tutum puan ortalamaları arasında ileri düzeyde anlamlı fark olduğu, mesleğini icra ederken mesleki yayınları takip eden hemşirelerin takip etmeyenlere göre profesyonellik puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Reyhanoğlu 2011). Hemşirelik eğitimi sırasında öğrenciye profesyonel hemşirelik özelliklerini kazandırmak amaçlanmaktadır (Kızılgüt ve Ergöl, 2011; Özpancar, Aydın ve Akansel 2008; Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Hemşirelik kalitesinin sağlanması ve sürdürülmesinde, öğrenciliklerinden itibaren hemşirelere profesyonel hemşirelik anlayışının kazandırılmasında; sağlık sistemi ve teknolojiye gelişmelerin takip edilmesinde, yeniliklere uyum sağlanmasında, hemşirenin çağdaş rol ve işlevlerinin benimsenmesinde, üniversite düzeyinde eğitimin, araştırma ve hemşireliği geliştirici uygulamalara yer verilmesinin önemi büyüktür (Erefe 2002).

Hemşirelikteki özel dallara ilişkin farkındalığın olası ve akademik/klinik kariyer hedefi şüphesiz ki; mesleki farkındalıkla beraber, mesleki gelişimlerin takibi ile mümkün olmaktadır. Dolayısıyla hemşireliğe ilişkin özel bir alana ilgi gösteren, hemşirelikte akademik/klinik kariyer hedefleyen öğrencilerin bu farkındalığı kazandıkları ve mesleki gelişimleri yakından takip ettikleri bu durumda araştırma sonuçlarını etkilediği düşünülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızın sonucunda; hemşirelik öğrencilerinin profesyonellik puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde; mesleğini tam olarak yapabildiğine inanan, mesleğini seven ve ekip içinde iyi ilişkiler kurabilen hemşirelerin profesyonellik puanlarının daha yüksek olduğu dikkati

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 2 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2016 ISSN -2149-6161

çekmektedir. Hemşire adaylarının profesyonel tutum geliştirmelerinde yükseköğretim, klinik eğitim oldukça önemli rol oynamaktadır. Özellikle öğrencilerle birlikte klinik alanda görev alan akademisyen/hemşirelerin teknik ve bilgi kapasitesinin yanında profesyonel tutum, mesleği etik ve değerlere uygun icra etme noktasında son derece titiz davranmaları gerekmektedir. Bu nedenle; eğitim ve uygulama sürecinin değerini arttıracak müfredat düzenlemeleri ve stratejiler kullanılarak, öğrencilerinin iç motivasyon gücünün harekete geçirilmesi ve profesyonel kimliğin gelişiminin sürdürülmesi için çabaların ve hemşirelik eğitimi sürecinde profesyonellik ve kariyer planlamaya ilişkin sosyal ve bilimsel etkinlikler düzenlenerek öğrencilerin bu konuda bilgi düzeylerinin artırılması önerilebilir.

Araştırmamızda gönüllü anketörlük yapan hemşirelik bölümü 4. Sınıf öğrencileri; Dilara ŞAHİN, Merve ŞENYILMAZ, Sibel YILMAZ, Ebru AYDIN, Serpil BABUR, ve R. Özge OLUR' a teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., Özkan D.S. (2011). Mesleki Profesyonellik Ve Bir Meslek Mensupları Olarak Hemşireler Örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi 9 (2): 239-258.

Altıok H.,Ö., Üstün B. (2014). Profesyonellik: Kavram Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 7(2): 151-155.

Attree, M. (2005). Nursing agency and governance: registered nurses' perceptions. Journal of Nursing Management, 13 (5), 387-396.

Bang K.S. ve ark.(2011). Professional values in Korean undergraduate nursing students. Nurse Education Today, 31: 72-75.

Beydağ K.D., Arslan H. (2007). Denizli il merkezindeki hastanelerin kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin mesleki profesyonelliklerini etkileyen faktörler. 5.Uluslararası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi Kitabı, 19-22 Nisan 2007, Ankara, 230-231.

Day R.A., Field P.A., Campbell I.E., Reutter L. (2005). Students' evolving beliefs about nursing: From entry to graduation in a four-year baccalaureate programme. Nurse Education Today,25, 636-643.

Deppoliti D. (2008). Exploration How New Registered Nurses Construct Professional Identity in Hospital Settings. The Journal of Continuing Education in Nursing,39(6):255-62.

Dikmen Y.,D. ve ark. (2014). Hemşirelerin Profesyonel Tutumları İle Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 17(3):158-164.

Edgett J., D. (1996). Yönetme Sanatı. Çeviren: A. Haykır, Öteki Yayınevi, Ankara

Erefe, İ.(2002). Hemşirelikte Araştırma İlke, Süreç ve Yöntemleri. Odak Ofset. İstanbul.

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

www.saysad.org

(ÖZDELİKARA,A / AĞAÇDİKEN ALKAN,S/MUMCU BOĞA,N)

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 2 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2016 ISSN -2149-6161

- Gökçora, İ.,H. (2005). Toplumsal Yaşamımızda ve Türk Bilim-Dünyasında “Profesyonel ve Profesyonellik” Kavramlarına Değın Üniversite ve Toplum; 5(3):1-6.
- Howkins, E., J., Ewens, A. (1999). How students experience professional socialization. *International Journal of Nursing Studies*, 36 (1):41-49.
- Kahramanoğlu A., Y., Özer, F., G., Tuğcu, A. (2009). Denizli İlindeki Hastanelerin Cerrahi Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 14 (1), 12-17.
- Karadağ, A., Hisar, F., Elbas, Ö. N. (2004). Hemşirelikte profesyonelliğe ilişkin davranışsal envanter. *Hemşirelik Forumu Dergisi*,7(4):14-22.
- Karaöz, S. (2002). Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitimleri Sırasında Mesleğe İlişkin Algılarındaki Değişimin İncelenmesi: Hemşireliğe Giriş Dersinin Bu Değişimdeki Rolü. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6 (2):10-20.
- Kaya P. (2011). İstanbul’un Bir İlçesinde Kamu ve Özel Sektörde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Belirlenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.*
- Kelly S., Courts N. (2007). The professional self-concept of new graduate nurses. *Nurse Education in Practice* 7, 332–337.
- Kızğut, S., Ergöl, ř. (2011). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşireliği Algılayışı Hemşirelik Rollerine ve Hemşireliğin Geleceğine Bakışı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2) :10-15.
- LaSala K.B., Nelson J. (2005). What contributes to professionalism? *Journal of the Academy of Medical-Surgical Nurses*, 14(1), 63-67.
- Lui M.H.L., Lam L.W., Lee I.F.K., Chien W.T., Chau J.P.C., Ip W.Y. (2008). Professional nursing values among baccalaureate nursing students in Hong Kong. *Nurse Education Today* 28, 108–114.
- Özpancar N, Aydın N, Akansel N. Hemşirelik 1. Sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2008; 12(3): 9-17
- Parvan, K., Zamanzadeh, V., Hosseini, F.,A. (2012). Assessment of professional values among Iranian nursing students graduating in universities with different norms of educational services. *Thrita J MedSci*, 2:37-43.
- Reyhanoğlu N. (2011). Hemşirelikte Profesyonel Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.*
- Sabancıoğulları, S., Doğan, S. (2012) Profesyonel Kimlik Gelişimi ve Hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4): 275-82.
- Sand-Jecklin K., Schaffer A.J. (2006). Nursing students’perceptions of their chosen profession. *Nursing Education Perspectives*, May/ June, Vol:27, No:3, 130-135.
- Spouse J. (2000). An Impossible Dream? Images of Nursing Held By Pre-Registration Students and Their Effect on Sustaining Motivation to Become Nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 32(3):730-9.
- Sözen S. (2004). Polis ve Profesyonellik, *Polis Bilimleri Dergisi*, 6 (3-4): 115-130.

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

www.saysad.org

(ÖZDELİKARA,A / AĞAÇDİKEN ALKAN,S/MUMCU BOĞA,N)

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 2 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2016 ISSN -2149-6161

Terzioğlu, F., Taşkın, L. (2008). Kadının Toplumsal Cinsiyet Rolünün Liderlik Davranışlarına ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12(2): 62-67.

Türk Dil Kurumu (TDK). <http://www.tdk.gov.tr/> (02.03.2016).

Ünsar, S., Akgün K.,M., Kurt, S., Erol, Ö.(2011).Hemşirelerin Kendini Gerçekleştirme Düzeyleri ve Etkileyen Etmenler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 4 (1):2-6.

Vural, G. (1997). Liderlik ve Hemşirelik. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 1(1):15-22

Zakari N.M., Al Khamis N.I., Hamadi H.Y. (2010). Conflict and professionalism: perceptions among nurses in Saudi Arabi. *International Nursing Review*,297-304

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

www.saysad.org

(ÖZDELİKARA,A / AĞAÇDİKEN ALKAN,S/MUMCU BOĞA,N)